

Środki stylistyczne

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

W zadaniach z odpowiedziami A–D zakreśl jedną poprawną odpowiedź. W zadaniach „prawda/fałsz” zakreśl P albo F przy każdym zdaniu.

1. W którym zdaniu jest metafora?

☐ A Jego serce jest z kamienia	☐ B Dzieci biegają po placu
☐ C Słońce świeci jasno	☐ D Kot śpi na kanapie
-

2. Co to jest enumeracja?

☐ A Porównanie	☐ B Powtórzenie
☐ C Wyliczenie	☐ D Przeciwwstawienie
-

3. Co to jest epitet?

☐ A Określenie podkreślające cechę	☐ B Porównanie dwóch zjawisk
☐ C Powtórzenie wyrazu	☐ D Pytanie retoryczne
-

4. W którym zdaniu występuje porównanie?

☐ A Śnieg pada	☐ B Śnieg pokrył ziemię
☐ C Była biała jak śnieg	☐ D Zimą jest śnieg
-

5. W którym wyrażeniu występuje metafora?

☐ A iść szybko	☐ B bardzo wesoły
☐ C głośny jak dzwon	☐ D morze łez
-

6. Co to jest tautologia?

☐ A Powtórzenie tej samej myśli	☐ B Wyliczenie kolejnych elementów
☐ C Przeciwwstawienie dwóch myśli	☐ D Porównanie dwóch różnych rzeczy
-

7. Co to jest chiasm?

☐ A Powtórzenie słów na początku	☐ B Wyliczenie elementów w szeregu
☐ C Odwrócenie szyku w symetrii	☐ D Porównanie dwóch zjawisk
-

8. Co to jest hiperbola?

- ☐ A Pomniejszenie
- ☐ C Porównanie

- ☐ B Wyolbrzymienie
 - ☐ D Przeciwstawienie
-

9. Co to jest paronomazja?

- ☐ A Zestawienie słów przeciwstawnych
- ☐ C Porównanie z użyciem „jak”

- ☐ B Powtórzenie tego samego słowa
 - ☐ D Gra słów podobnie brzmiących
-

10. W którym wyrażeniu występuje oksymoron?

- ☐ A żywa śmierć
- ☐ C zimna woda

- ☐ B biały śnieg
 - ☐ D gorąca kawa
-

Klucz odpowiedzi — Środki stylistyczne

1. A — Metafora to przenośnia - serce nie jest dosłownie z kamienia

2. C — Enumeracja pochodzi od łacińskiego słowa „enumeratio”, czyli właśnie wyliczenie – jest to figura retoryczna polegająca na szeregowaniu kolejnych elementów, pojęć lub cech w celu wzmocnienia wypowiedzi. Najczęściej mylona jest z anaforą lub po prostu z powtórzeniem (opcja B), które oznacza wielokrotne użycie tego samego słowa lub zwrotu, a nie porządkowanie różnych elementów w ciąg.

3. A — Epitet to środek stylistyczny polegający na użyciu określenia (najczęściej przymiotnika lub przydawki) uwytłaczającego jakąś cechę osoby, przedmiotu lub zjawiska, np. „złote słońce” czy „śmiertelna cisza”. Najczęściej mylona jest opcja B, czyli porównanie, które jest odrębnym środkiem stylistycznym — zestawia dwa zjawiska za pomocą słów „jak”, „niby”, „niczym”, co jest zupełnie inną operacją językową niż samo określenie cechy.

4. C — Porównanie to figura stylistyczna, w której zestawiamy dwa elementy za pomocą słów takich jak „jak”, „jakby”, „niby” — w zdaniu C słowo „jak” wskazuje właśnie na takie zestawienie („była biała jak śnieg”). Pozostałe zdania zawierają jedynie proste stwierdzenia o śniegu, bez odnoszenia go do czegoś innego w celu zobrazowania cechy.

5. D — Metafora to przenośnia, w której zestawia się dwa pojęcia bez użycia słów porównujących, tworząc nowe, obrazowe znaczenie — „morze łez” nie opisuje dosłownie oceanu wody, lecz przenośnie ogromny smutek i płacz. Najczęściej mylona opcja C to porównanie, ponieważ zawiera słowo „jak”, które wprost zestawia dwa elementy, zamiast tworzyć między nimi przenośne połączenie.

6. A — Tautologia to figura stylistyczna polegająca na powtórzeniu tej samej treści innymi słowami, co sprawia, że wypowiedź nie wnosi nowej informacji, np. „masło maślane”. Najczęściej mylona jest z wyliczeniem (B), które polega na wymienianiu kolejnych elementów i faktycznie wzbogaca treść, a nie ją powiela.

7. C — Chiasm to figura retoryczna polegająca na skrzyżowanym, odwróconym układzie elementów w dwóch równoległych częściach zdania lub tekstu – schemat AB BA, np. „Żyję, żeby jeść – nie jem, żeby żyć”. Nazwa pochodzi od greckiej litery chi (X), która wizualnie oddaje to skrzyżowanie elementów. Nie należy mylić chiazmy z powtórzeniem, bo w chiasmie nie chodzi o samo powtórzenie słów, lecz o odwrócenie ich kolejności i relacji, co tworzy efekt symetrii lustrzanej.

8. B — Hiperbola to figura retoryczna polegająca na celowym wyolbrzymieniu, przesadnym przedstawieniu cech lub zjawisk w celu wywołania określonego efektu stylistycznego, np. „czekałem wieczność” czy „morze łez”. Najczęściej mylona jest z litotą (opcja A), która jest jej przeciwieństwem — polega właśnie na pomniejszeniu lub niedopowiedzeniu, np. „niezły z niego sportowiec” zamiast „świetny sportowiec”.

9. D — Paronomazja to figura stylistyczna polegająca na zestawieniu wyrazów o podobnym brzmieniu, lecz różnym znaczeniu, np. „bez liku, bez lęku” – efekt opiera się właśnie na grze dźwiękowej między słowami. Najczęściej mylona jest z powtórzeniem (B), czyli anafory lub epifory, które zakładają dokładne powtórzenie tego samego wyrazu lub frazy, a nie zestawienie słów jedynie podobnie brzmiących.

10. A — Oksymoron to zestawienie pojęć wzajemnie się wykluczających. „Żywa śmierć” łączy przeciwstawne stany: życia i śmierci. Pozostałe opcje (biały śnieg, zimna woda, gorąca kawa) to wyrażenia neutralne lub pleonazmy, nie oksymorony.
